

Тому, як ніколи, велике значення має підвищення рейтингу економічної науки, зокрема, в напрямку теоретичного осмислення етапу розвитку суспільства, наукового обґрунтування економічної політики держави, розв'язання соціально-економічних завдань.

Особливе значення сьогодні для України має теоретичне обґрунтування "своєї" соціально-економічної моделі розвитку. Спрямування руху суспільства до ринкової економіки вказує лише на вектор розвитку. Але ми не можемо копіювати шлях західних країн. Це ще раз підтвердив наш власний досвід необґрунтованої орієнтації на ліберальну модель. Тому найголовнішим завданням сьогодні для України є відновлення регулюючої ролі держави, її економічної сили. Саме на цій основі можуть бути подолані тіньова економіка і ринкова безкраїсть, а також створені умови соціалізації економіки. Соціально зорієнтовані суспільства, які сформувалися у деяких країнах, оптимально поєднують ринкові засади і державне регулювання.

Сучасна економічна теорія сформувалася в результаті розвитку економічного знання у відповідності із змінами в об'єкті економічної науки.

Предмет економічної теорії – важлива наукова проблема. Вона включає ряд напрямів дослідження: аргументацію об'єктивності виникнення економічної теорії, формування її як напрямку науки і як навчального предмета; аналіз відмінностей між економічною теорією і політекономією; виявлення причин існування багатьох підходів до визначення предмета економічної теорії; з'ясування змісту і значення економічної теорії в сучасних умовах і в трансформаційній системі України, зокрема.

Розмежування політекономії і економічної теорії відбулося в результаті дії багатьох чинників. Проте в основі цього процесу лежать гносеологічна база і проблеми суто економічного характеру, кількість яких у ХХ і на початку ХХІ століть значно зросла.

Предметом економічної теорії є функціональні зв'язки в економіці, фактори та шляхи ефективного використання обмежених ресурсів, форми господарювання, здатні забезпечувати макроекономічні рівноваги і балансування інтересів суб'єктів ринкової економіки. Економічна теорія покликана реалізувати насамперед прагматичні цілі суспільства, пов'язані ці забезпеченням високого рівня використання ресурсів і економічного зростання.

Список використаних джерел

1. *Политическая экономия: Учебно-методическое пособие для преподавателей.* – М.: Изд-во МГУ, 1993.
2. *Економічна теорія: У 2-х кн. I. Макроекономіка. Навч. посібн. / За ред. З.Г. Ватаматок та С.М. Панчишина.* К.: Заповіт, 1997
5. *Гриценко А. Логіка курсу економічної теорії // Економіка України, 2000, №4.*
4. *Политэкономия (история экономических учений, экономическая теория, мировая экономика): учебник для вузов. Под ред. Д.В. Валового. Изд. 2-е.* – М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интер-Синтез", 2000.
5. *Теличук П., Паламарчук В. Яку саме економічну теорію нам викладати у вузах? // Освіта, 1997. №92-93, 31 грудня.*
6. *Нормативні програми навчальних дисциплін з економічної теорії (для бакалаврів з економіки та підприємництва). Видання 2-ге, доп. та перероблене.* – К.: 1999. С. 3-14.

Annotation. *This article investigates the essence of scientific approach to the subject of economic theory as well as the historic process of its appearance is analyzed. The difference between the subjects of economic and political theories is marked. The following article also researches the value of scientific approach to the defining of economic theory subject for the social and economic development of Ukraine.*

Key words: *the economic theory, political economy, a subject of the economic theory, a subject of political economy, object of an economic science, subjects of economic attitudes.*

УДК 338.23: 336.74

В.І. Борейко, к.е.н., докторант. Національного університету
водного господарства і
природокористування, м Рівне.

МОНЕТИЗАЦІЯ, ІНФЛЯЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

В статті розглядається взаємозалежність монетизації, інфляції та економічного зростання, обґрунтовується недопустимість щорічного збільшення грошової маси більше 20 % та інфляції – 5 %.

Ключові слова: *грошова маса, інфляція, економічне зростання, іноземний капітал.*

Українська економіка з 2000 року демонструє стабільні показники зростання. Проте, приріст валового внутрішнього продукту, в середньому на 7 % щорічно, не спричинив суттєвого покращення життя населення, так як приріст ВВП супроводжувався зростанням споживчих цін (у 2007 році 17 %).

Серед причин, які провокують інфляційні процеси вчені виділяють випереджаючий, порівняно з ВВП приріст грошової маси, до якого вдався Національний банк України з метою стимулювання споживчого

попиту.

Актуальність і важливість даного питання для розвитку національної економіки зумовлює її постійне дослідження провідними вітчизняними економістами. Серед них слід виділити дослідження, які проводили В. Геєць, А. Гальчинський, О. Яременко, В. Корнєєв, Т. Вахненко.

Проте, не зважаючи на значну кількість досліджень за даною тематикою, питання залишається актуальним оскільки, протягом 2004-2007 років рівень річної інфляції перевищує 10 % показник.

Виходячи із зазначеного метою даного дослідження є встановлення залежності між приростом грошової маси та інфляційними процесами, а також, визначення оптимальних, для розвитку вітчизняної економіки, темпів приросту грошової маси та рівня інфляції.

Відповідно до цього в статті ставиться завдання проаналізувати досвід збільшення грошової маси в Україні і світі та виявити залежність між рівнем монетизації, економічним зростанням та інфляційними процесами.

В наукових колах України існують різні погляди на допустимий рівень щорічного збільшення грошової маси та рівня монетизації. Одна частина вчених поділяє позицію, згідно якої рівень приросту грошової маси не повинен суттєво випереджати приріст валового внутрішнього продукту, що є умовою недопущення інфляційних процесів, інша – що збільшення монетизації країни та помірної інфляція сприятиме збільшенню споживчого кошику населення і відповідно прискоренню зростання економіки країни.

О. Яременко зазначає, що зростання грошової маси в 34 рази (протягом 1996-2006 років) не вкладається у фундаментальні основи грошово-кредитної політики, яка має два основоположні принципи: нейтральність грошей та відсутність довгострокових наслідків грошово-кредитної політики [1, с. 38].

Аналіз рівня монетизації 15 країн Центрально-Східної Європи (табл. 1) засвідчує, що Україна у 2005 році за цим показником серед зазначених країн знаходилася на 11 місці. Проте, щорічні темпи зростання грошової маси в Україні були найвищими – 44 %, тоді, як, наприклад в Чехії, Словаччині – 7, Польщі, Словенії – 10, Угорщині – 13, країнах Балтії та Хорватії – 20 %.

При цьому, В. Корнєєв зазначає: "Монетизація економіки, розрахована ... за агрегатом М 2, хоч і зросла протягом аналізованих років (2001-2006 роки) більш як у 2 рази, проте все ще залишається порівняно нижчою, ніж у зарубіжних країнах" [2, с. 26].

А. Гальчинський відмітивши, що, за три роки (2001-2003), рівень монетизації країни зріс більш як удвічі – з 15,9 до 32,4 % на 1 січня 2004 року, зазначає: "Затверджуючи відповідні параметри, Рада НБУ врахувала те, що й у 2004 році попит на гроші залишатиметься досить високим. Маємо на увазі, що нам необхідно буде і в майбутньому забезпечувати підвищення рівня монетизації економіки й активно поповнювати валютні резерви" [3, с. 6-7].

Таблиця 1

Монетизація окремих країн у 2005 році, %

Країни,	Монетизація	Середнє зростання грошової маси у 1999-2005 роках
Болгарія	55,62	В середньому 25 % щорічно
Білорусь	16,6	1999 – 134 %, 2000 – 219 %. 50 % – в наступні роки
Естонія	40,72	В середньому 20 % щорічно, крім 2005 – 42 %
Латвія	39,08	В середньому 20 % щорічно, крім 2005 – 38 %
Литва	35,6	В середньому 20 % щорічно
Молдова	37,54	В середньому 35 % щорічно
Польща	40,28	В середньому 10 % щорічно
Росія	28,98	1999 – 57 %, 2000 – 60 %, 35 % – в наступні роки
Румунія	26,64	В середньому 35 % щорічно
Словаччина	56,77	1999 – 12 %, 2000 – 15 %, 4 % – в наступні роки
Словенія	52,55	1999 – 15 %, 2000 – 18 %, 7 % – в наступні роки
Угорщина	47,03	В середньому 13 % щорічно
Україна	37,51	В середньому 44 % щорічно
Хорватія	64,7	1999 – 1.8 %, 2000 – 29 %, 2001 – 46%, 10 % – в наступні роки
Чехія	67,59	В середньому 7 % щорічно

* Складено за даними [4, с. 12].

Т. Вахненко вважає, що приплив іноземного капіталу виступає одним з факторів зростання грошових агрегатів, ніяким чином не впливаючи на перебіг інфляційних процесів: "Це зумовлено тим, що приплив іноземного капіталу в економіку України супроводжується підвищенням внутрішнього попиту на гроші та зростанням обсягів виробництва, а тому розширення грошової маси не має інфляційного характеру" [5, с. 19].

Дійсно протягом 1996-2005 років грошова маса в Україні зросла в 26,9 рази, тоді як інфляція за ці

роки становила 4,3 рази, або інфляційні процеси розвивалися в 6,2 рази повільніше ніж зростання грошової маси (табл. 2).

Таблиця 2

**Зростання грошової маси та інфляція в Україні
у 1996-2005 роках, % до попереднього року**

Показники	Роки										2005 рік до 1995
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Зростання грошової маси	35,13	33,92	24,04	40,58	44,55	42,95	42,51	46,91	32,64	53,92	2687
Інфляція	80,33	15,94	10,58	22,68	28,2	11,96	0,76	5,21	9,04	13,52	434

* Таблиця складена за даними [4, с. 18].

Отже не існує прямої залежності між зростанням грошової маси та рівнем інфляції. Проте, зростання приросту грошової маси у 2005 році на 21,28 пункти, або на 65 % порівняно з приростом у 2004 році, є одною з причин зростання інфляції в Україні у 2005-2007 роки.

Детальний аналіз та співставлення даних зростання грошової маси і річної інфляції 15 країн з перехідною економікою показує, що 3 % приросту грошової маси відповідає 1 % інфляції [4, с. 18]. Таким чином Україна для забезпечення річної інфляції, наприклад, в межах 5 відсотків, необхідно прирощувати грошову масу на 15 %, що в двічі перевищуватиме приріст ВВП та свідчатиме про зростання доходів населення.

Перевищення в 2005-2007 роках десятивідсоткового рівня інфляції, засвідчує, що Україна за 16 років незалежності так і не зуміла визначити та дотримуватися оптимального рівня інфляції.

Наведені в табл. 3 дані засвідчують, що економічно розвинуті країни світу вважають максимально допустимою річну інфляцію в розмірі 3 %, центральноевропейські країни – 4, країни, що розвиваються – 6 %. В СНГА протягом 1996-2005 років інфляція не перевищувала 3,4 % [6, с. 44].

В Україні рівень інфляції складав: в 2000 році – 28,2, 2001 – 12,0, 2002 – 0,8, 2003 – 5,2, 2004 – 9,0, 2005 – 13,5, 2006 – 12,8, 2007 – 17,0 %. Отже, тільки у 2002 році інфляція в Україні відповідала орієнтирам розвинутих країн, а в 2003 – країн, що розвиваються

Таблиця 3

**Довгострокові цільові орієнтири
для інфляції в окремих країнах**

Економічно розвинуті країни	Інфляційна ціль, %	Країни, що розвиваються	Інфляційна ціль, %	Країни, що розвиваються	Інфляційна ціль, %
Австралія	2 – 3	Бразилія	4,5 (±1,5)	Польща	2,5 (± 1)
Великобританія	2	Ізраїль	1 – 3	Таїланд	0 – 3,5
Ісландія	2,5	Колумбія	4,5 (±1,5)	Угорщина	3
Канада	1 – 3	Корея	2,5-3,5	Філіппіни	4 – 5
Нова Зеландія	1 – 3	Мексика	3 (± 1)	Чехія	3(± 1)
Норвегія	2,5	Перу	2,5 (± 1)	Чилі	2 – 4
Швейцарія	< 2	ПАР	3 – 6		

* Складено за даними [7, с 11].

О. Петрик та С. Ніколайчук вважають допустимим для України рівень річної інфляції в розмірі 3 %: "Загалом рівень, за якого економічні агенти починають не враховувати майбутню інфляцію, відповідає річній інфляції між 0 і 3 % [7, с. 11]. Іншими словами, при такому показнику бізнес зможе спокійно здійснювати інвестиції в економічні проекти, не переживаючи за те що прибуток від цих проектів буде знівельований інфляцією.

А. Гальчинський вважає помірною інфляцію на рівні 5,8-6,3 % [3, с. 7].

Таким чином, можна зробити висновок, що максимально допустимим для України рівнем інфляції повинно бути 3-5 %, а комплекс заходів із забезпечення його дотримання повинен включати: помірне, в межах 15-20 %, щорічне збільшення грошової маси; контрольоване залучення іноземних капіталів; регулювання державою попиту населення і підприємств, особливо на енергоносії та на продукти харчування.

Список використаних джерел

1. Крохмалюх Д.-Банківська наука і аналіз економічних процесів в Україні // Вісник НБУ, 2007. – № 1.

- С. 36 – 39.
2. Корієєв В. Еволюція і перспективи фінансового ринку України // *Економіка України*. 2007. – № 9. С 21 – 29.
 3. Гальчинський А. Стабільність гривні та проблема її забезпечення // *Економіка України*, 2004. – № 2. – С. 4 – 11.
 4. Гребенік Н. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної (монетарної) політики в Україні // *Вісник НБУ*, 2007. – № 5. – С. 12 – 22.
 5. Вахтинко Т. Моделювання макроекономічних факторів зовнішніх запозичень та їх впливу на розвиток економіки України. // *Економіка України*, 2007. – № 7. – С. 15 – 24.
 6. Скрипник А., Варваренко Г. Вплив валютно-курсової різниці на інфляційні процеси в Україні // *Вісник НБУ*, 2007. – № 1. – С. 40 – 48.
 7. Петрик О., Ніколайчук С. Визначення оптимального рівня інфляції для України // *Вісник НБУ*, 2007. – № 6. – С. 10 – 22.

Annotation. *In the article the interdependence of increase of amount of money, of inflation and of economy growing is examined, impermissibility of annual increase of amount of money more than 20 % and of inflation – 5 % is grounded.*

Key words: *amount of money, inflation, economy growing, foreign capital.*

УДК 330.342.146

З.І. Галушка, к.е.н., доцент Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Вивчаються ознаки соціалізації економіки, характерні для розвинутих країн другої половини ХХ ст. Аналізуються об'єктивні причини, особливості, умови, та суперечності соціалізації економіки України.

Ключові слова: *Соціалізація економіки, соціальна відповідальність держави, суперечності соціалізації в Україні.*

Однією із закономірностей розвитку світової економіки із середини ХХ ст. справедливо вважають її соціалізацію. Соціалізація проявляється через низку ознак, до яких, на нашу думку відносяться такі: 1) формування різних моделей соціальної ринкової економіки та розвиток механізмів державної соціальної політики, заснованих на особливостях національної культури, швидкому розвитку НТП, різноманітності форм власності, демократизації системи управління, соціальній відповідальності усіх господарюючих суб'єктів; 2) великого значення набуває сама людина як головний суб'єкт економічних відносин, її знання, вміння, досвід, інтелектуальний потенціал, знання тощо; 3) становлення відносин соціального партнерства між робітниками і роботодавцями, участь робітників у власності, в управлінні, у розподілі доходів; 4) швидкий розвиток сфери послуг та сфери державного соціального забезпечення, особливо пов'язаних із соціальним обслуговуванням мало захищених груп населення; 5) гуманізація виробництва і процесу праці, розвиток прикладних наук, спрямованих на їх реалізацію (ергономіка, соціальна психологія, соціальний менеджмент, організаційна культура); 6) зростання витрат на робочу силу, у тому числі на освіту, перекваліфікацію, охорону здоров'я, культуру, спорт тощо, зростання факторних доходів; 7) поява та розвиток інтелектуальної власності та її функціональних форм (патентів, авторських прав, товарних знаків, "ноу-хау" тощо); 8) визначена нова система критеріїв людського розвитку, об'єктом наукових досліджень стають проблеми розвитку людського потенціалу, соціальної безпеки, соціальних стандартів, вивчається соціальна ціна трансформаційних реформ та глобалізацій них процесів; 9) з'являються тіньові соціальні ринки, що свідчить про підвищення важливості соціальної сфери у життєдіяльності людей, у підвищенні їх соціального статусу, добробуту, у кар'єрному зростанні; 10) змінюються стереотипи економічного мислення, навіть, змінюється розуміння поняття добробуту і якості життя, у них включаються такі показники як стан навколишнього середовища, використання вільного часу, характер соціального обслуговування, споживчі очікування. Отже, діє закон соціалізації економіки, суть якого полягає у пріоритетності соціальних цілей, забезпеченій позою якісно розвитку НТП, інформаційних технологій, посиленням значення національної культури, зростанням ролі особистості людини у розвитку суспільства. Цей закон почав діяти під об'єктивним впливом тих економічних і соціальних змін, які виявились у розвинутому світі на початку ХХ ст. Причини та умови соціалізації пояснюються не стільки загостренням соціально-економічних проблем і розвитком НТР, скільки зміною ролі і місця людини у виробництві, зміною системи соціальних пріоритетів, цілей соціального розвитку, новим розумінням, системи соціальних відносин, економічних інтересів та механізмів їх реалізації.

Розуміючи характерні риси соціалізованої економіки, розглянемо об'єктивні умови та суперечності соціалізації економіки України.

1. Вирішення цієї проблеми, у першу чергу, пов'язане із формуванням специфічної функції держави, яку ми називаємо функцією соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність держави встановлюється як система відносин між державою, суб'єктами господарювання і населенням щодо